

Willumsens Museum er et museum for den danske multikunstner Jens Ferdinand Willumsens (1863-1958) grænseoverskridende, storladne, til tider bizarre og ekstreme figurative kunst samt hans egne kunst- og billedsamlinger. Uden for kategori og med sin egen helt igennem individualistiske og konceptuelle tilgang skabte Willumsen kunst, der på én og samme tid trak på manierismens overdrev og populærkulturens billedstrøm. Mange af hans hovedværker står i dag som væsentlige bidrag til nordisk modernisme, men meget er også blevet afvist og genopdages først i disse år.

Gennem nytænkende udstillinger, forskningsbaserede publikationer, seminarer og workshops og et bredt anlagt program for offentligheden har museet til formål at præsentere, aktualisere og perspektivere Willumsens kunst.

Museet skaber to årlige særudstillinger som har karakter af dialogudstillinger, tematiske udstillinger eller gruppeudstillinger. Ofte har kunstnerene – danske såvel som udenlandske – ligesom J.F. Willumsen gået egne veje og befundet sig langt fra tidens normer. Museet medvirker hermed til at give det geografisk perifere, det stilmæssigt utilpassede og det periodemæssigt afvigende en plads i kunsthistorien.

Jens Ferdinand Willumsen var en dansk maler, billedhugger, grafiker, fotograf, keramikker og arkitekt. J.F. Willumsen skabte inden for alle disse områder betydningsfulde værker. Hans aktive kunstnerliv strækker sig over mere end 70 år, og han har efterladt sig en særdeles omfattende produktion. Willumsen opholdt sig størstedelen af sit liv uden for Danmarks grænser, hovedsageligt i Frankrig, hvor han under et ophold i Paris i starten af 1890'erne blev påvirket af symbolismen. Hans stil fik med årene en stærkt personlig karakter samtidig med, at den knytter forbindelser til både ældre kunst og til den helt moderne billedverden. Trods de mange år i udlandet fik Willumsen aldrig et internationalt gennembrud. Han udstillede i løbet af sin karriere primært i Danmark og Skandinavien, hvor hans monumentale stil med ekspressive figurer og stærke farver ofte delte vandene.

Willumsen fornyede maleriet med billeder, der var båret af en helt igennem personlig stil. Han trak på en tradition og var samtidig i dialog med datidens populærkultur. Hastig bevægelse, karikatur og hidsige farver indgår således som elementer i mange af hans malerier. Som billedhugger udførte han monumentale værker. Mest kendt er nok Det Store Relief, der i dag vises i museets største sal, men som oprindeligt var tiltænkt en bar i Chicago.

Willumsen tegnede flere bygninger, heriblandt sit eget hus i Hellerup. I 1930'erne konceptualiserede han desuden et Willumsens Museum for sin egen kunst og den samling af ældre kunst, han havde opbygget. Museet åbnede dog først i Frederikssund, hans farfars fødeby, i 1957.

Weirup anmeldelse af Arken udstilling om Willumsen:

J.F. Willumsen var en ener og en original, og det syntes han også selv.

Uden blusel placerede han gerne sig selv på en piedestal eller gengav i et maleri sig selv i dramatisk positur som en statue på en sokkel; laurbærkranset som en helt eller afbilledet som en halvgud svævende i universet efter sin genopstandelse. Fremstillingen af selve forudsætningen for en genopstandelse er heller ikke uden ublu sammenligninger med malerkunstens største skikkelser, som en titel som »Tizian døende« kan indikere. Maleriet forestiller Willumsen selv i lændeklæde styrtende ned i en grotte; pensler og palet tabt på jorden. This is the end.

Men male kunne han på en særegen, patosfyldt og dramatisk måde med skarpe farver og teatraliske kompositioner fyldt med fart og tempo. Jens Ferdinand Willumsen (1863-1958) blev en enmandshær i det 20. århundredes danske kunsthistorie. Helt uden sammenhæng med parallelle strømninger som det abstrakt-ekspressive eller det geometrisk-nonfigurative maleri, der begyndte at dominere dansk kunst, eller for den sags skyld de Skagensmalere, der fejrede store triumfer, da Willumsen så småt bevæger sig ind på kunstscenen. For omgående at erobre scenen med en solid skandalesucces.

Denne særlige succes, der markedsføringsmæssigt er meget gunstig, er repræsenteret på udstillingen med en lille radering, »Frugtbarhed«, forestillende Willumsens gravide kone og nogle kornaks. »Frugtbarhed« blev første gang vist i 1891, hvor billedet var en stærkt medvirkende årsag til succesen på grund af skandalen på grund af sådan et billede af sådan en kvinde, der var så frugtsommelig. Flere end 20.000 mennesker betalte for at se udstilling i Kleis' Kunsthandel i Vesterbrogade 58 i København, der så samtidig er Den Frie Udstillings første udstilling.

Men mindst lige så tankevækkende som motivet var et lille digt på fransk, der kunne stå over hele Willumsens virke – og for den sags skyld ved indgangen til et hvilket som helst museum for moderne kunst. I Willumsenmuseets autoriserede oversættelse lyder et råd til den, der er i vildrede over nye former for moderne kunst:

Den gamle kunst har sit eget gamle sprog/ Som verden lidt efter lidt har lært at forstå./ En ny kunst har et nyskabt sprog./ Som man må lære, før man forstår det.

Afsættet i Willumsens malerier kan motivisk være nok så klassisk og bestå af mytologiske scenerier – men Willumsen forandrer scenerierne med sine iøjnefaldende, tegneserieagtige farver og bevidst primitive figuration med styrken liggende i fladen, som han må have set det hos Gauguin under sine rejser. Og så var der folkekultur og endog tegneseriehæfter som forudsætninger for billederne.

Ligesom udstillingen på kunstmuseet i Aarhus for et par år siden havde også Arken medtaget nogle af Willumsens egne udklipsmapper, hvor han samlede billeder fra aviser og andre medier som inspiration til sine figurer – og til den dynamik, der er i figurerne og i kompositionerne udstillingen igennem.

Arkens Willumsen-fortælling foldede sig ud som et festfyrværkeri gennem salene og viser en række af Willumsens serier for netop også at påpege det serielle i billederne. Nogle af dem udgør forløb. Ligesom i en tegneserie. Men først og fremmest er det et nyt maleri, man kan lære at forstå.

J.F. Willumsen og Jørgen Haugen Sørensen. Tiden møder Tiden

Jørgen Haugen Sørensen 2018:

'J.F. Willumsen har jeg selv, som helt ung, set på Charlottenborg. Jeg husker at han så så lille ud i en meget stor frakke. Han gik ind af døren til Charlottenborg sammen med nogen folk, han vel skulle have møde med – det må have været et par år før jeg selv debuterede på Charlottenborg i 1953. Men jeg husker ham tydeligt, fordi jeg var en stor beundrer af ham. Willumsen, men også billedhuggeren Hansen Jacobsen er nok de to danske kunstnere, der har præget mig mest.

Jeg havde set Willumsens store relief på Statens Museum for Kunst, hvor det dengang var permanent ophængt, ligesom jeg husker hans trilogi "Tizian døende", engang billederne var udstillet på Den Frie. – Det var især Himmelgården med ham selv som tiger der betog mig, mystisk og et stort ubesvaret spørgsmål - jeg kom til at tænke på William Blake's: "Tiger, tiger, burning bright, in the forest of the night..."

Willumsen imponerede mig, han turde stå alene i dansk kunst og var meget anderledes end sin samtid; en monumental kunstner, der gjorde sig dybe og store tanker om livet. Som "En bjergbestigerske" der afspejler magt og autoritet er et godt eksempel på, men det var især "måden" at male på der drev ham, som "måden" også er det vigtigste for mig.

Willumsen døde i 1958, samme år som jeg udstillede på Biennalen i Venedig med tre grafikere, Palle Nielsen, Poul Christensen og Sigurd Vasegaard.

Det var den mest slappe invitation jeg modtog. Jeg boede i et træ-atelier i Fuglevad hos Ragnhild Madsen, som faktisk var svigerdatter til samme Karl Madsen, kunsthistorikeren, som havde sablet "Kongesønnen" ned i Willumsens ungdomsværk i 1889, hvilket fik store konsekvenser for både Willumsen og for selve billedet. Fra Fuglevad tog jeg ind til Statens Museum for Kunst for at mødes med den nuværende Dir. Jørn Rubow. Det var derefter meningen, at han skulle se hvad jeg havde lavet til biennalen, men da han hørte at mit atelier lå i Fuglevad

tog han sin lodenfrakke af igen, da han mente at det lå for langt væk. Jeg var 23 år og slet ikke moden til den udstilling.

Nu er jeg snart selv lige så gammel, som J.F. Willumsen var, da jeg så ham på Charlottenborg, når dir. Lisbeth Lund inviterer mig til at gå i dialog med Willumsen til næste år. Det er et gammelt ønske der går i opfyldelse, og en stor ære, fordi jeg på mange måder stadig er en stor beundrer af ham. Jeg kan godt se at der er paralleller i nogen af motiverne i vores kunst. Slagtescener, sympatien for samfundets mindre heldige og krigens tema har vi begge beskæftiget os med: Willumsens i sine raderinger fra tiden omkring 1. Verdenskrig, og jeg i mine seneste keramiske skulpturer og tegninger. Glæden for keramikken har vi tilfælles og glæden ved mange af de sammen store europæiske mestre.

I Willumsens værker, er der tydelige spor af kunst han har opsøgt på sine mange rejser, som afspejler sig i hans værk. El Grego, Tizian og Goya, men også manieristen Pontormo og de syrede religiøse farver som Grünewald brugte i Isemheim alteret, er synlige ligesom Jugendkunsten er present og får mig til at mindes den Catalanske kunstner Josep Maria Sert.

Et andet sammenlignelig træk er valget af et liv i udlandet. Jeg boede, som Willumsen, i Paris i en årrække og en tid opholdt Willumsen sig i Carrara for at udvælge de forskellige farvede marmor til sit "store relief" på Lazzarini's værksted, der ligger tæt på "min" by, Pietrasanta.

Jeg glæder mig til at møde Willumsen på hans museum'.

Museumsdirektør Lisbeth Lund:

I udstillingen "Tiden møder tiden. J.F. Willumsen og Jørgen Haugen Sørensen" har Willumsens Museum inviteret en af Danmarks mest markante, nulevende billedhuggere, Jørgen Haugen Sørensen (1934), til at gå i dialog med et udvalg af J.F. Willumsens værker.

Haugen Sørensen har produceret nye skulpturer til udstillingen, men også eksisterende arbejder fra de seneste 15 år bliver vist. Hans bronzeskulpturer, keramiske relieffer, tegninger og litografier møder i udstillingssalene Willumsens monumentale marmorrelief, farverige malerier og ekspressive raderinger. Fælles for de udstillede værker er et fokus på menneskelivet, som det leves på godt og ondt, for både Willumsen og Haugen Sørensen beskæftiger sig i deres kunst med den menneskelige eksistens – hvordan vi opfatter det, der er uden om os og det, der er inden i, og hvad vi gør med og mod hinanden. Deres fortolkning af det eksistentielle tema kommer til udtryk på diverse måder, da de arbejder i forskellige medier og ser på livets udfordringer fra forskellige tider. Der vil således både være tilnærmelser, sammenfald og sammenstød mellem de to billedkunstneres værker i udstillingen.

Willumsens monumentale og klassisk inspirerede billedhuggerarbejde Det Store Relief (1893-1928) får i udstillingen besøg af en række af Haugen Sørensens menneskestore og ekspressivt udformede bronzefigurer, der bærer titler som De Uskyldige Skyldige og Den overflødige. Det Store Relief, som Willumsen også kalder "et digt om menneskelivet", er en sammenhængende fortælling om den menneskelige eksistens skabt i en opbrudstid, hvor modernitetens fremmarch underminerer troen på de store fortællinger. Willumsen skildrer i relieffet troen på menneskets evne til at skabe sine egne værdier og give mening til sit eget liv, når livsmeningen ikke længere er givet på forhånd, gennem selverkendelse og en refleksiv forholden sig til egne handlinger. Haugen Sørensen arbejder i en tid, hvor de store fortællinger er brudt endeligt sammen og postulerer som Willumsen ikke en tro på det stærke og kraftfulde menneske. Med sine eksistentielle skulpturer - stående, gående, med modløse udtryk og uden mål og retning, diskuterer han det moderne menneskes forfald og livets absurditet i en verden præget af globalisering, individualisering, økonomisk ulighed og meningsløse krige.

Ideerne til Det Store Reliefs eksistentielle indhold opstår i en tid, hvor nazismen endnu ikke har aflivet Nietzsches overmenneske, og hvor forestillingen om, at verden stadig udvikler sig i retning af det bedre, endnu hersker. Første Verdenskrigs gru og rædsler påvirker dog Willumsens menneskesyn, og i en serie grafiske tryk fra perioden udtrykker han menneskets værste skyggesider, som de udleveres i krigstider, og fremhæver i sine motiver det dyriske i mennesket - drifterne, det brutale og det primitive. Haugen Sørensen værk That's why, they call them dogs, et stort tableau med hunde, der hvirvler rundt i et kæmpe slagsmål, rummer ligeledes elementer af det, man oplever på krigsskuepladser, hvor enhver form for humanistisk ageren er sat ud af spillet. Hundenes adfærd spejler menneskets, og Haugen Sørensen skildrer hudløst menneskedyret i dets mest hensynsløse og brutale udtryk. Det er alles kamp mod alle, hvor kun den stærkeste overlever.

Andre steder i udstillingen stilles Willumsens ekspressive malerier overfor Haugen Sørensens udtryksfulde skulpturer udført i keramik. En serie figurer af nøgne, forvredne menneskekroppe, der holder sig for ørerne og øjnene, krummer sig sammen og bøjer deres hoved mod jorden som for at beskytte sig mod en udefrakommende eller indre fare, ses i relation til Willumsens maleri af en kvinde, der synker sammen i afmagt og fortvivlelse på stranden, mens naturen raser omkring hende, og familieportrættet omkring aftenbordet, hvor faren og det unheimliche lurer lige under overfladen.

Udstillingens sidste rum er dedikeret til de mere karikerede, groteske og absurde værker udført af begge kunstnere. Willumsen havde livet igennem et godt blik for skæve og sære eksistenser og dyrkede i sin kunst det groteske og outrerede. I det skæve og afvigende fandt han noget malerisk interessant og udtryksfuldt. I

5 Highlights på Museer Efterår 2019

JF Willumsens Museum + Jørgen Haugen Sørensen

flere værker gengiver han de portrætterede med forvredne ansigtstræk, karikerede smil og grimasser understreget af abnorme arme og hænder. Motiverne lægger sig meget tæt op ad karikaturtegningens kunst med dens overdrevne fremstilling med komisk virkning af personernes eller situations karakteristiske træk. Det karikerende er også et greb, Haugen Sørensen benytter sig af i en række morbide og underholdende skulpturer. Figurerne er bemalet i stærke farver domineret af en lyserød kulør, der mest af alt minder om farven på solskoldet, skandinavisk hud eller griseskind. Mens Willumsens groteske motiver placerer sig et sted imellem humoristisk lethed og refleksioner over livets absurditet, er Haugens Sørensens karikerede udtryk mere politisk spiddende og samfundskritiske. Med deres aktuelle revsende kommentarer til tidens begivenheder fremstår de som en slags tredimensionelle satiretegninger.

Både Willumsen og Haugen Sørensen har opholdt sig størstedelen af deres liv uden for Danmarks grænser og levet i selvvalgt eksil i Sydeuropa; Willumsen bosatte sig permanent i Sydfrankrig fra 1916, og Haugen Sørensen har haft base de sidste 40 år i kunstnerbyen Pietrasanta i Toscana. Begge har dog altid været stærkt tilstede i hjemlandet på udstillinger og i kunstdebatten. Trods en aldersforskel på 71 år har de to billedkunstnere fysisk krydset spor - på Charlottenborg i København omkring 1950. Willumsen som en ældre herre, der var i Danmark for at afrunde et langt kunstnerliv og forberede et museum for sine værker. Haugen Sørensen som helt ung kunstner og debutant i kunstnermiljøet omkring Charlottenborg. Nu mødes deres veje igen med udstillingen på Willumsens Museum.